

Bétera

un poble impregnat de cultura i tradició

Mantenir, difondre i investigar les tradicions i costums valencianes. Esta és la principal finalitat dels protagonistes d'este article. Doncs, són diverses les associacions, grups o colles que existeixen a dia de hui al nostre poble per a dur a terme este compromís.

Bétera ens ha deixat, al llarg de la seua història, grans referents a la música valenciana i en tot el que l'envolta al respecte. Per aquest motiu i perquè el valor cultural que comporta este fet no caiga en l'oblit, suposa de gran importància el treball que en l'actualitat s'està realitzant gràcies a aquestes entitats.

Fent un poc de cronologia, anem a endinsar-se cap al inicis d'esta tasca.

Escola de cant i ball valencià de la Falla Gran Via de l'Est

L'Escola de cant de la Comissió Fallera Gran via de l'Est és la primera que es va crear. Per parlar d'ella és imprescindible fer-ho del seu mestre, Vicent Izquierdo Fuster "**Naiet**", a qui hem entrevistat perquè ens conte de primera mà la seua trajectòria professional. I és que ell representa una de les figures més destacades que el cant valencià ha tingut a la localitat.

"Naiet de Bétera", un referent del cant valencià

A l'edat aproximada de diu anys va començar a cantar i a aprendre aquest art al costat de Joan Casanoves "**Xiquet de Bétera**". Aquest, com la majoria ja sabrà, va ser una veu molt representativa per al cant d'estil

del Camp del Túria al segle XX al voltant dels anys 30-40. El cant d'estil cal recordar que engloba "Albaes", l'u i dos, l'u, l'u i dotze, i finalment les "Riberenques".

A 1970 "Naiet" va a debutar com cantador i versador de les Festes d'agost de Bétera i, tal i com ell ens comenta, a 1977 va aparèixer cantant "Albaes" a la pel·lícula "Cañas i barro", inspirada en el llibre de l'escriptor Vicente Blasco Ibáñez. Va ser rodada en castellà i posteriorment doblada al valencià i també al francès ja que Blasco Ibáñez va ser exiliat a França durant la República i allí també va adquirir renom.

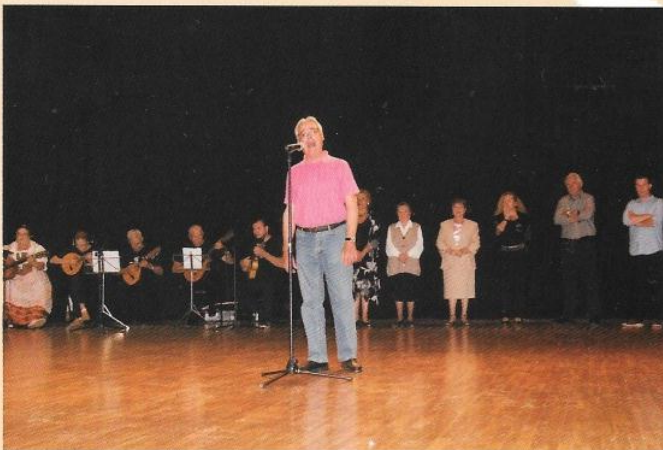
Així mateix, Vicent Izquierdo ha participat en esdeveniments tan importants com l'Antologia del Cant Valencià que ha sigut escoltat per S.M. la Reina Sofia. Tots els anys també li canta a Sant Vicent Ferrer a l'altar vicentí que es troba a l'Altar del Tossal i porta quasi 50 anys sent cantador de la festa al Crist dels Alfarers que es celebra a Alzira. Ha cantat al costat de gent com Conxeta la del Mercat o Blanqueta.

D'altra banda, ha sigut l'encarregat de homenatjar a diverses figures d'aquesta vessant artística i ha format part de gravacions relacionades amb el cant d'estil. En definitiva, compta amb una llarga llista d'actuacions de la qual

també formen part altres països com Itàlia i, per descomptat, el nostre poble on juntament amb a altres grans cantadors com Josep Doménech Ferriol "Sardinet" i el propi "Xiquet de Bétera" ha estat durant molts anys present a la "Nit d'Albaes" i el "Retaules" de les Festes d'Agost. En aquest aspecte ens aporta un apunt prou interessant, ja que ens revela que la paraula "retaule" és perquè abans s'entaulava d'una cantà a un altra sense parar (de 12 a 12). Antigament la "cantà" del 15 d'agost era per a la Mare de Déu i la del 16 per als clavaris de Sant Rock.

Inicis de la primera Escola de cant d'estil a Bétera

L'any 1992, es va reunir amb un grup de cantadors rellevants per a crear a València una associació cultural

de cant d'estil. La idea que es tenia era formar una seu perquè la gent tinguera un punt de trobada on acudir en qüestió d'aquest tipus de menesters així com fer una escola de cant. Però, amb la mort de "Sardinet" a 1993 i altres circumstàncies, aquesta associació no va poder anar més enllà i finalment Vicent Izquierdo que pertanyia a la Falla Gran Via de l'Est va decidir donar-li a aquesta comissió un valor afegit dins de l'essència valenciana i, per tant, va ser el creador de la seua Escola de Cant d'Estil a 1996. Dos anys després, fent mostra de la seua destresa com a versador, va escriure la lletra de l'Himne d'aquesta Falla.

Per tota aquesta trajectòria cal mencionar que, el passat 10 de maig d'enguany, "Naiet" va rebre un homenatge a la Casa de Cultura de la població que l'ha vist nàixer i créixer com a artista.

Aquest tribut se li va oferir també el mateix dia a José Miralles Doménech, el "**Melitón**". Aquest va aprendre a tocar la dolçaina gràcies a son pare, Francisco Miralles Baudés, i durant molts anys ha actuat en gran part dels actes festius del municipi acompanyat pel seu germà al so del tabal. Tanmateix ha participat en les "cantades d'Albàes" de Xiva i el Puig. En l'actualitat l'**Escola de Cant d'Estil de la Comissió Fallera Gran Via de l'Est** està composta, a més d'aquest mestre cantador i versador, per: **Angelita Aparisi Boví, Amparo Ricart Soriano, Carmen Martínez Romero i Xavier Benedito Cassanoves "Xavier de Bétera"**, qui també forma part de la "Colla Xe que burrà". D'aquests dos últims podem trobar referència al llibre de festes de 2013 del municipi a les pàgines que van de la 98 fins la 101. Durant aquest temps ells han realitzat diverses actuacions relacionades al Món de la tradició i la nostra festa així com han col·laborat en actes benèfics sent els principals artífex d'alguns com el realitzat el 24 de maig d'este 2014 de "Tot per Sergio" per recaptar diners per aquest xiquet que pateix paràlisi cerebral. Si passen pel cassal faller de l'Avinguda Constitució allí els podran trobar cada dilluns de vesprada cantant.

Escola de Balls Regionals: involucrats amb el nostre poble

Posteriorment, tornant a fer gala de valenciania, dins d'aquesta Falla va nàixer l'Escola de Balls Regionals que hui en dia compta, a més, amb un grup infantil dedicat a tal efecte. Fins fa no res, estava dirigida per Ana Navarro Alagarda, però per motius de treball va tindre que delegar en unes altres companyes, Amparo Picher Bes i Mireia Vitar Martínez.

Tant els infantils com els adults participen en diversos esdeveniments culturals, festius i religiosos com el Corpus, la dansa en honor a la Mare de Déu dels Desemparats, el Nou d'Octubre i les Creus de Maig organitzades per l'Associació Cultural "Lo Rat Penat". Durant uns anys, les balladores d'aquesta agrupació han actuat a l'agost en la tradicional vesprada de balls populars a l'esplanada de l'albereda de la localitat i han participat en alguna trobada amb altres poblacions com és el cas de Castelló. També participen en accions solidàries, entre elles el sopar benèfic de l'Associació contra el Càncer.

Colla "Xe que burrà!"

Inicis. Dolçaina i tabal: recuperant tradicions

Va ser a setembre de 2003 quan s'inicia la creació de l'**Escola de Dolçaina i Tabal de Bétera** per iniciativa de la Regidoria d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de Bétera. Aquesta entitat comença el seu camí amb les classes de dolçaina a càrrec de **Ramón Asensi Ramón** que compta amb desset alumnes en un primer moment. Seguidament, a gener de 2004, es posen en marxa, amb onze alumnes, les classes de tabal impartides per **David Rico Campos**.

*Grup Infantil del l'Escola de Balls Regionals
Falla G.V.de l'Est*

*Escola de Ball Regionals Falla G.V.de l'Est
en el Corpus*

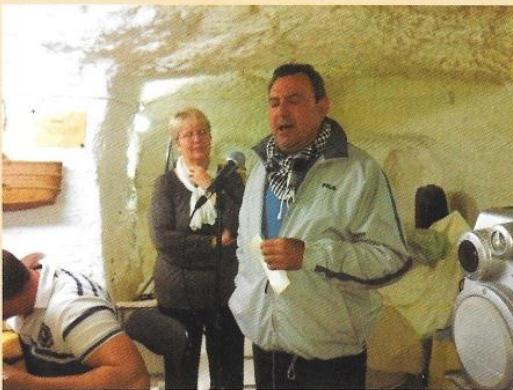
Colla "Xé que burrà", 11 d'agost de 2004

Pont Saint-Martin, febrer de 2006

Escola Cant d'Estil de "Xe que Burrà"

Rondalla de "Xe que burrà"

D'aquesta forma, ja el dia 30 de maig de 2004 l'escola va participar en la dansa que organitza la Falla Gran Via de l'Est en honor a la mare de Déu dels Desemparats i a principis de juliol d'eixe mateix any es prengué una decisió clau en aquesta història: donar forma al grup d'alumnes més avançats tant de dolçaina com de tabal. Així, es forma la Colla "Xe que burrà!" S'escull aquest nom en ser una frase feta típica del nostre poble que s'utilitza quan volem exagerar o donar importància a alguna cosa. La presentació en societat de la colla va ser el 30 de juliol de 2004 quan els Majorals per a l'any vinent (2005) organitzaren un concert a l'albereda com a previ a l'inici de les festes. Al dia següent el grup també va participar en l'acte d'inauguració de l'enllumenat del recinte del Pla Colom. Ja a l'agost, el grup va estar present en diversos actes emmarcats dins de la festivitat en honor a la mare de Déu, entre ells: l'Entrada de la Murta, la cercavila per a la presentació de les festes, la processó del dia 15 o el Ball de Torrent de l'albereda. Segons ens comentava Ramón Asensi Ramón, eixa edició de balls va ser especial ja que s'estrenaren danses recopilades gràcies a la col·laboració de Maria Broseta Miralles, Paquita Coll Ricart, i Maria Coscollar Inglés. La següent actuació va ser el dia 9 d'octubre on va haver una cercavila pels carrers del poble fins a la porta del Castell fent allí un xicotet concert. A partir d'ací, "Xe que burrà" ha anat col·laborant en la majoria d'esdeveniments relacionats amb les diverses festivitats i actes solidaris celebrats a Bétera al llarg de cada exercici anual. A més a més, s'ha anat obrint fronteres i ha deixat la seua empremta en altres llocs tant a nivell nacional com internacional. En este sentit, l'any 2006, alguns membres van viatjar fins a Pont Saint-Martin, poble italià agermanat amb el municipi, per participar en les seues carnestoltes.

D'altra banda, dins de l'aula s'han dut a cap jornades de Musicoteràpia, d'assimilació de ritmes amb balls i de risoteràpia amb l'objectiu d'apropar l'alumnat als diferents caps de la música així com, fomentar un aprenentatge divertit, basat en jocs i en la complicitat amb els seus companys per ajudar-los a perdre la por davant del públic.

Com un dels objectius de l'agrupació és la recuperació de tradicions, a octubre de 2008 i amb l'ajuda de l'Ajuntament i el programa MUSICABILITY de la Unió Europea, es va recuperar un nou instrument. Anomenat la "dolçaina baixa", esta nova peça és una còpia de les antigues xeremies del segle XIII-XIV modificada. Les xeremies són l'avantpassat de les dolçaines, clarinets, oboès, corns, fagots, etc.

Dins d'aquesta mateixa iniciativa, el compositor valencià Luis Serrano Alarcón va compondre un Divertiment per a dues dolçaines, tarota, dolçaina baixa i percussió que va ser estrenada el 26 de juny de 2009 a la Casa de Cultura amb motiu de l'acte de presentació del nou instrument. Així mateix, a setembre de 2009, la Colla va viatjar fins a Plovidid a Bulgària, per a realitzar un concert juntament amb la resta de demés representants dels països de la Unió Europea al teatre romà de la ciutat.

El Cant d'estil arriba a la Colla

Gener de 2010 és una data que marca un abans i uns després dins de la trajectòria d'aquesta entitat. Doncs, per a donar-li més qualitat i donar un pas més per a cometre la finalitat amb què va nàixer el grup es crea l'Escola de Cant d'Estil dirigida per Marisé de Mont-Olivet. Aquesta comença a funcionar amb 12 alumnes. El seu debut oficial és al concert de final de curs del 25 de juny emmarcat a la campanya de Retrobem la Nostra Música de la Diputació de València.

El dia 15 d'agost per la nit l'escola va participar en la habitual "Cantà de l'Ave Maria i d'Albaes" prèvia a la "Cordà" i va tenir molt bona acollida.

La Rondalla

Així mateix, des de fa uns tres anys aproximadament, "Xe que burrà" també compta amb una rondalla encapçalada per Maribel Crespo, membre de "Al tall". Durant aquest període, la Colla ha municipalitzat tots els seus serveis i, per tant, queda constituïda com l'Escola municipal de Dolçaina i tabal, cant d'estil i rondalla de Bétera.

Des d'octubre de 2011, es troben a les coves de Mallorca, tenen dos al seu abast. Cadascuna d'elles està dedicada als grans cantadors que ha donat el nostre poble i a la família dels "Meliton".

El repte és que no es perda la memòria cultural per a les futures generacions. A la cova dels tabals i cant valencià hi ha uns panells informatius on es parla del "Xiquet de Bétera", del "Sardinet", del "Naiet" i de la família de versadors de Caroli. Ací també es troba una xicoteta exposició d'eines del camp aportades principalment per Ramón "Fona" com a record de tots els nostres llauradors.

La cova de dolçaina i rondalla està centrada en el món de la dolçaina amb especial menció dels citats Meliton.

Encara que l'agrupació compta ja amb un CD de música tradicional valenciana confeccionat de manera casolana, té previst gravar un altre a nivell més professional amb motiu de seu desé aniversari que és aquest 2014. Però no és l'únic projecte que té en ment, ja que amb el desig de fomentar la cultura valenciana i recordar-la estan organitzat diverses accions i actuacions com homenatjar a gent que a la nostra localitat ha demostrat al llarg de la seua vida el seu amor per la música tradicional. Entre aquestes persones es troba José Miralles Doménech, el "Melitón" nomenat com "President d'honor" i Conxa Ricart Baudés "La Roja" distingida com sòcia d'honor.

Actualment a "Xe que burrà" està formada per uns 80 membres, comptant al'alumnat. Les classes solen impartir-se dijous, però de segur que si es passegen per allí tots el dies es troben a algú de la Colla.

Associació Cultural l'Aljama de Bétera

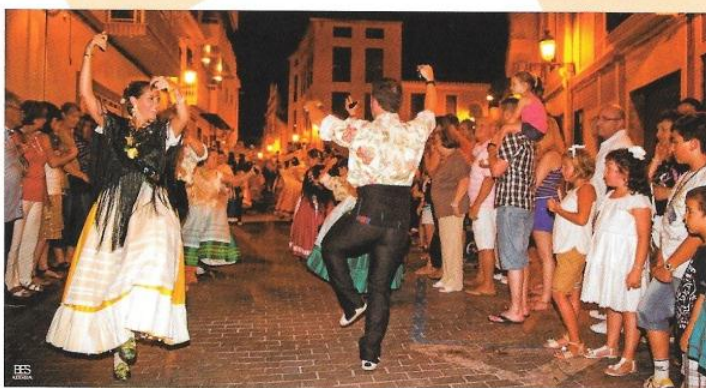
Igual que les anteriorment comentades, l'Associació Cultural l'Aljama de Bétera naix de la motivació i la il·lusió d'un grup de persones per treballar i aportar el seu granet d'arena en el Món de la Cultura Popular i Tradicional Valenciana. A l'any 2004 sorgeix aquesta formació que per mitjà de la música, la indumentària, les nostres cançons, els balls i les costums de la nostra terra segueix any darrere any duent a cap una feina d'investigació, d'ensenyament, de recuperació i de difusió molt costosa i elaborada, però molt gratificant pel resultat final.

Sota la direcció de **José Miguel Codina**, l'Aljama ha aconseguit amb molta voluntat i esforç recuperar, crear i mantindre algunes de les manifestacions més originals i característiques de la comarca de Camp de Túria. Entre dites manifestacions es troben: el Ball d'Oficis de Llíria, les Danses de Bétera i un ampli repertori de cançons i melodies que van ser publicades al seus últims treballs discogràfics "**La Música Popular i la festa d'un poble, Bétera**" i "**La memòria dels sentiments**". Per parlar de totes estes accions, detalladament, cal anar per parts.

"La Música Popular i la festa d'un poble, Bétera"

Tal i com ens explica Codina, el mateix any que l'associació es va fundar ja va eixir a la llum la seua primera comesa. Es tractava d'una recopilació monogràfica del nostre poble que va ser publicada per les Obreres i Majorals de 2004, i que es va realitzar junt amb el seu amic i mestre Fermin Pardo i on es va comptar amb el informadors Paquita Coll Ricart, Maria Coscollar, Maria "La Cola", Manuel Aloy i Juan Fuentes. D'aquesta forma i amb motiu de les festes patronals es va gravar el CD "**La Música Popular i la festa d'un poble, Bétera**". L'Ajuntament va col·laborar en aquest projecte.

Per a l'ocasió, es va arreplegar material de vital importància dins d'aquest camp: cançons de pasqua, de treball, infantils, cançons per a ballar, festives i de reunió. Així mateix, es va publicar un apartat d'albaes i cants d'estil

L'Aljama a la "Dansà" de la nit del 14 d'agost

amb el "Naiet de Bétera", "Pilareta", "Victorieta" i "Xavier de Bétera". També es va incloure unes reedicions del "Xiquet de Bétera" i el "Sardinet" entre d'altres cantadors antics. La música tradicional religiosa també va tindre cabuda ja que feia referència a una tradició ja perduda en Bétera com era "l'aurora i els auroberos".

Dansà a la Mare de Déu d'agost

Una de les actuacions, la qual ens destaca amb molt d'orgull José Miguel Codina, és la recuperació de la "dansà" o danses de carrer que antigament tenien lloc al nostre poble i que es deixaren de fer cap al 1928. La falta d'informació i documentació sobre elles va fer molt complicada la labor d'investigació.

Però les ganes d'enriquir la cultura i tradició popular del municipi, van propiciar que cap dificultat fóra impediment perquè finalment l'objectiu es complira. Doncs, quan es va formar l'entitat una de les primeres finalitats era emprendre el muntatge de aquestes danses.

El fet de no tindre les músiques i melodies que s'utilitzaven, els va obligar a fer una exhaustiva recerca i contactar amb la gent major de la localitat. Amb l'ajuda de Fermin Pardo es va iniciar aquesta investigació. A més a més, Amparo Doménech va ser qui en l'any 2004, els va apropar a aquesta gent més major com Paquita Coll Ricart, María Broseta Miralles (Maria la Cola), María Coscollar, Manuel Aloy (el tio Manuel de "l'Azhor") i Juan Fuentes (Juanito el de la ferreteria). Alguns d'ells recordaven alguna cosa de les danses de carrer i els van arribar a contar alguns detalls, però fonamentalment, els van cantar cançons que recordaven dels seus iaïos i que l'Aljama considera que formen part del patrimoni cultural de Bétera.

Una vegada seleccionades algunes de les cançons i tonades tretes d'allò que aquest grup de persones els va contar, van seleccionar unes melodies que encaixaven dins dels paràmetres que necessitaven per poder muntar esta dansà, és a dir, **Les Danses de Bétera**. Com ja ens ressaltava d'una manera especial el cap de la Colla "Xe que Burrà" Ramón Asensi Ramón "Ramonet", a aquest i a David Rico se'ls va encomanar que interpretarem amb la dolçaina i el tabal aquestes peces. Posteriorment, la Colla també col·laboraria a la gravació del CD "**La memòria dels sentiments**."

Després d'haver aconseguit la part musical de les danses, es va haver d'afrontar el treball de armar l'estructura del ball, una cosa molt complexa perquè cap de les persones esmentades anteriorment, recordava res referit a l'assumpte.

L'associació va analitzar algunes de les estructures de ball que ens podem trobar en les diferents manifestacions antigues i que en l'actualitat es conserven. Estudiaren també esquemes de ball que van trobar en diferents arxius referents al Camp de Túria. Finalment, van examinar una filmació de Bétera, corresponent als anys 20 del segle XX, on apareixen unes parelles executant passades de danses de carrer. Es tracta de la mateixa pel·lícula de la qual ja es va parlar al llibre de festes de l'any passat a la pàgina 94. Aquest vídeo va ser gravat per un antropòleg americà que va vindre l'any 1926 a la Cartoixa de Porta Coeli a fer exercicis espirituals. Quan va escoltar parlar de la nostra festivitat, va decidir baixar a conèixer-les de en primera persona.

Segons ens deia Codina, amb tota aquesta informació es va obtenir un gran resultat i una estructura, que encaixa perfectament amb la forma de ballar aquestes danses a la població i la nostra comarca. L'únic que quedava darrere de tota aquesta tasca, era encaixar-lo en el calendari festiu. Després de moltes converses entre els components de l'Aljama, es va arribar a la conclusió que la nit del dia 14 d'agost seria la ideal, ja que és la vespra del dia gran de les festes i, per tant, estem davant d'una situació immillorable. L'únic que faltava al respecte era acordar el lloc on dur-les a cap. Finalment, es va decidir realitzar-les en el tram que va des de la Plaça del Sol a la Plaça del Mercat.

L'altre element important que quedava ara per a adequar i a adaptar a eixe nou projecte era la part de la indumentària. Al grup els va arribar a les mans la primera brusa de majoral amb adornaments i motius florals estampats, corresponent a l'any 1916. Davant d'aquesta situació la formació va intentar reproduir, amb l'ajuda de Victòria Licerias, aquelles bruses, pel gran valor que posseeixen. És una peça de roba, diferenciadora en línies generals i amb gran particularitat referent al nostre poble.

Pel que fa a la dona, a les converses mantingudes amb la gent gran citada anteriorment, van descobrir anècdotes i vivències d'aquells moments. Les seues fonts els van donar a conèixer amb detall com feien el nomenat "ball del farolet" on, en les nits de festa, elles utilitzaven el mocador de Manila. Açò és un fet prou habitual en terres valencianes i per aquest motiu es va recuperar aquesta peça en la indumentària femenina per a l'ocasió.

Després de completar tota aquesta tasca, les danses es van estrenar en les festes de 2006. La formació va proposar a les Obreres i Majorals d'eixe període que formaren part de l'execució de la "dansà". Van acceptar i així aquestes danses de caràcter popular, són obertes i participatives a tot aquell ciutadà que ho desitge. Un fet que queda plasmat i aclarit en un article del llibre de festes d'aquell any. Així mateix, a l'any 2007 van escriure un article on queda plasmada l'original de la camisa reproduïda.

La memòria dels sentiments

D'altra banda, l'Aljama ha seguit amb el seu treball de camp i l'última de les seues investigacions es materialitza a "La memòria dels sentiments". Es tracta d'un doble CD, a més d'un llibre, on es publica el resultat d'una tasca de cinc anys de durada realitzada amb Fermin Pardo al voltant de la música popular i tradicional del Camp de Túria.

La cultura popular, la forma de vida dels nostres avantpassats a les comarques naturals i els seus valors, els coneixem fonamentalment gràcies a la transmissió oral. Les seues formes comprenen, entre altres, la llengua, la literatura, la música, la dansa, els jocs, la mitologia, els ritus, els costums, l'artesanía, l'arquitectura i d'altres arts.

En aquest sentit, el cap de l'associació, assenyala la dificultat que comporta en l'actualitat poder fer un estudi com aquest, recorrent les poblacions que formen la nostra comarca. Hui és molt difícil trobar informadors que et conten i et canten costums, cançons i melodies des de la seua memòria. Per a l'entitat va ser entranyable poder rescatar del record de tota la gent que s'han trobat la informació que els han donat. Per a ells també ha sigut entenedidor el valor humà que els han transmès i el poder observar com afloren els sentiments en la memòria de tots ells. Aquest fet li ha donat el títol a aquesta publicació.

En "La memòria dels sentiments" trobem cançons de Nadal, cançons de Pasqua, cants infantils, cançons de treball, cants de reunió, cants de ronda, cant d'estil i cançons i melodies per a ballar a la comarca del Camp de Túria. Des de l'Aljama estan molt agraïts a la tia Carmen "la Capa" i a tots els informadors que han trobat a tots els pobles de la comarca, hui alguns d'ells ja no estan entre nosaltres, per els qui tenen un especial record.

L'escola de Danses

A més de tot el que es porta a cap al terreny de la indagació i recuperació, des de l'any 2005 l'Aljama de Bétera compta amb una escola de danses on es transmet i difon a xiquets i majors aquest apassionant món de la cultura popular i tradicional valenciana. Actualment hi ha més de 50 alumnes.

Qui tinga més de 6 anys i vulga formar part de l'escola la formació el convida a què es passe per l'edifici de la Penya (antiga Càmera Agrària) els dissabtes de matí o bé contacte per mail: aljamabetera@hotmail.com

Els nostres cabuts. El Ball de Nanos de Bétera

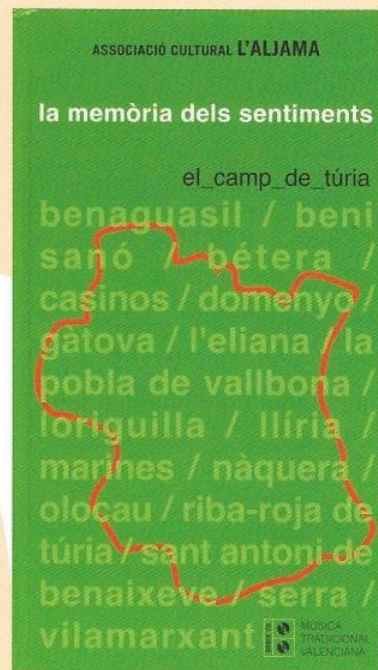
Un altre dels somnis del grup era treballar amb uns Cabuts i muntar un ball per a l'execució d'aquesta dansa.

En definitiva, es volia aconseguir un "Ball de Nanos" amb identitat pròpia i totalment identificats amb el nostre poble i també amb el món de la tradició valenciana.

Va ser a la IV edició de la Mostra de música i cultura tradicional de l'any 2011 quan es van presentar aquests cabuts i la seua dansa. Una vegada més es comptava amb l'ineestimable ajuda de Fermin Pardo que s'encarregava del muntatge de la seua estructura de ball com de la melodia. En aquest apartat, l'Aljama ha volgut retre homenatge i fer un reconeixement a 8 persones a les quals està molt agraïda i a qui tenen gran admiració: Fermin Pardo, Pep Ricart, Luis Rebollo "Capone", Joan Casanoves "el Xiquet de Bétera", Maria Teresa Oller, Inmaculada Lopez, Mª Angeles Ricart Meliton i Pepa Campos.

Mostra de Música i Cultura Tradicional

Si cal estar satisfets d'una altra acció de la qual són pioners és de la **Mostra de Música i Cultura Tradicional**. Aquesta és la cita anual amb la seua gent, el seu fidel públic a qui tant alta estima tenen ja que, any rere any, ompli l'auditori de la Casa de la Cultura del poble.

L'Aljama a Disneyworld (París)
portant la tradició per tot el Món

recaptació íntegra de la taquilla que s'obté d'aquesta iniciativa va destinada a una finalitat social. Així, s'ha col·laborat amb la fundació Vicente Ferrer, on gràcies a tots, els quals cada any omplim l'auditori, s'ha pogut fer un domicili per a una família de cinc membres en Anantapur a la Índia, així com un programa nutricional per a 150 xiquets de 0 a 4 anys. Els diners de l'última Mostra aniran destinats a Càritas La Puríssima de Bétera. D'aquesta manera, l'associació aprofita per tindre un record per a Amparo Ricart Martínez "Amparín La Sucre", directora de l'associació i qui durant tants anys es va entregar en cos i ànima a eixe entranyable treball que tant magistralment feia des de l'organització i que lamentablement ens va deixar a finals de 2013. Amparo (imatge esquerra), ens ha ensenyat i transmès, amb el seu esforç i il·lusió, una gran quantitat de valors que té la vida. Era d'eixes persones que fan que tots puguen viure un Món millor. El poble de Bétera, i en aquest cas l'Aljama, està molt agraït a Amparo per tot el realitzat i la durà sempre al cor.

Un treball que traspasa fronteres

A conseqüència de tota aquesta tasca, anteriorment comentada, l'escola ha pogut oferir exposicions, conferències i mostres relacionades amb l'assumpte que estem tractant. A més a més, ha tingut l'oportunitat de portar amb molt d'orgull el nom de Bétera i la cultura popular valenciana a diferents llocs, destaquen les mostres fetes a Sant Joan de Labritja a Eivissa, a la ciutat de Barcelona, a Pont Saint Martin a Itàlia, a Innsbruk a Àustria, a Houston als EUA i a París. De tots aquests llocs hi ha molt que contar i tot amb molt bon sabor de boca, segons ens comenta José Miguel Codina.

En aquest sentit l'Aljama continua intentant difondre i estendre la nostra idiosincràsia per tot arreu, traspassant fronteres. Per este motiu, no seria d'estranyar que molt prompte escoltàrem que l'entitat viatja cap a un altre racó

del Món abillats amb la indumentària més tradicional per a donar a conèixer la nostra essència al més pur estil.

D'altra banda, han col·laborat amb totes les institucions i entitats que els ho han demanat, com l'ajuntament de Bétera, Escola Valenciana, la Colla cultural Francesc Peris i Valls, Ateneu Cívic i cultural de Bétera, del qual en formem part, col·legis com la Lloma del Mas i el Parroquial "Marques de dos Aigües" i amb diferents colles d'obreres i majorals. En l'any 2011, el Casal Jaume I de Lliria els va concedir el premi a l'entitat cultural de la comarca de Camp de Túria.

"Pensat i fet": una història de molts anys

Encara que és la colla que menys anys porta en marxa, té molta història darrere d'ella. La presidenta de Pensat i Fet Paqui Aloy Segura, va formar part, sent molt joveneta, d'una tona coneguda com "La tona de Bétera". Al llarg dels anys, aquesta agrupació es va desfer i Paqui, que toca la bandúrria, va seguir participant durant un temps en actes d'església com misses de boda, entre d'altres. Després d'una bona temporada sense pertànyer a cap formació, seria a 2007 quan a l'interpretar a la boda del seu fill "Dr. Zivago", uns quants amics va animar-la per tornar a muntar una espècie de rondalla. Un dels principals fundadors d'aquesta agrupació va ser Paco Navarro "El Naquerano" que en l'actualitat forma part de "Xe que burrà". D'aquesta manera, es formava un grup de rondalla amb bandúrria, guitarres i guitarró. En l'arribar maig de 2008, la Falla Gran Via del Sur va rescatar les tradicionals "Creus de Maig" i per a l'ocasió el seu grup de balls regionals va comptar amb la col·laboració d'aquesta rondalla. A partir d'ací començarien a caminar junts i es consolidarien com Associació Cultural "Pensat i fet". El seu nom fa referència al mode en que es va crear l'entitat. A dia de hui l'associació està constituïda per 10 membres a la rondalla i 12 balladors. Com dada curiosa cal mencionar que una d'eixes balladores és enguany la segona Obrera Casada Amparo Sierra Romero, la qual és component des dels seus inicis. Els seus companys li han dedicat enguany alguna actuació especial amb motiu de la festa. Tota una mostra d'estima.

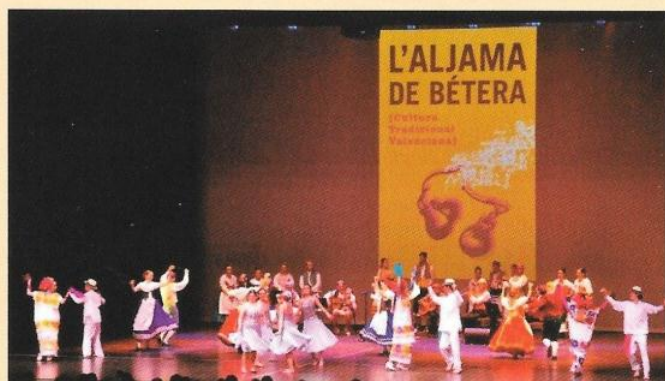
Paqui és l'encarregada del sector dels músics, mentre que la part del ball és més cosa de Susana Arranz qui a la vegada és secretària de "Pensat i fet". No obstant això, tenen una professora experta en danses regionals, Carmeta Navarro.

Tot i estar en funcionament sols sis anys, la colla porta una gran trajectòria ja que ha participat en molts actes i esdeveniments de diversa índole: religiosos, culturals, altruistes... El passat 27 d'abril va moure cel i terra per a realitzar un festival benèfic baix el títol "Diferents cultures contra una mateixa malaltia Sanfilippo". A més a més, han visitat diverses residències d'ancians així com AVAPACE, han actuat en la Setmana de la Tercera Edat i sempre que els necessiten estan per a col·laborar i ajudar.

L'objectiu de "Pensat i fet" és fomentar la cultura valenciana i, per tant, ha estat present entre altres a la Fira de Mostres de Paterna i a un certamen celebrat a Tamarite (Huesca) pel conjunt folklòric de jotes "Alma Literana" amb qui tenen una espècie de germanor. També efectuen intercanvis amb altres col·lectius d'altres poblacions com Bonrepòs i Mirambell.

D'altra banda, s'involucren en projectes i representacions culturals de tradició amb la idea de seguir amb este treball.

Els seus assajos són dilluns i dijous a la nit, en l'Escoleta.

Moment final de l'actuació a Houston, ballant la Jota de la Molinera de Bétera amb els grups de Mèxic, Filipines i Veneçuela

Alguns membres de "Pensat i fet". Peníscola 2014

Acte de "Pensat i fet a "Bonrepòs i Mirambell".
2014

Quatre entitats distintes però unides per una mateixa causa.

Ací queda patent el ventall d'associacions que s'han anat creant durant aquests anys amb el desig de fer-li justícia a tota la riquesa cultural existent a la nostra localitat i als seus voltant. Totes elles se presten a participar en les festivitats autòctones i a col·laborar entre les quatre en els diversos actes que es duen a cap. Portar el bon nom de Bétera i exaltar les seues singularitats per allà on van és una de les prioritats de cadascuna. Però a més de treballar durament per recuperar el folklore d'aquest territori i perllongar-lo, també compten amb una altra vessant. Totes han mostrat al llarg de la seua vigència eixa cara solidària i compromesa ajudant d'una manera o altra en tota acció desinteressada.

Tots s'han mostrat agraïts pel suport donat per part d'eixes persones, entitats, institucions públiques, professionals, grups o penyes implicades en la festa, etc. que d'un mode o altre s'han preocupat per la seua iniciativa de recuperació, han propiciat que la seua tasca siga possible i sobretot que es puga donar a conèixer. I és que per a ells el més important és la gent, eixa gent que amb els seus costums i hàbits impregna tot un poble de cultura i tradició.

Autor del text: Carmen Sorlí Contreras.

Agraïments: Escola de Cant Valencià i Balls Regionals de la Falla Gran Via de l'Est, Colla "Xé que burrà", L'Aljama de Bétera, "Pensat i fet", Bes audiovisual (Vicent Bes) i regidoria de Cultura del Excel·lentíssim Ajuntament de Bétera.

Fonts d'Informació: Vicent Izquierdo Fuster "Naiet", Carmen Martínez Romero, Amparo Ricart Soriano, Angelita Aparisi Boví, Mireia Vitar Martínez, Ramón Asensi Ramón, José Miguel Codina, Paqui Aloy Segura, Susana Arranz i Amalia Gómez Gómez.

Imatges pertanyents o cedides per: "Naiet" i regidoria municipal de Cultura de Bétera (fotos Naiet), Mireia Vitar Martínez (fotos Escola de Balls Regionals de la Falla G.V. de l'Est), Ramón Asensi Ramón (fotos "Xe que burrà"), J.M.Codina i Bes Audiovisual (fotos Aljama), Susana Arranz (foto "Pensat i fet").